

Khaled A.
Beydoun

Gözler Gazze'de

Yok Edilmeye
Tanıklık

Giriş

Zeytin ve Zaman

*“Gazze reddediliş e adanmıştır; açlık ve reddediliş,
susuzluk ve reddediliş, yerinden edilme ve reddediliş,
işkence ve reddediliş, kuşatma ve reddediliş, ölüm ve
reddediliş.”*

— *Gazze’de Sessizlik*, Mahmoud Darwish¹

8 Ekim 2023’te Gazze, daha önce hiç duyulmamış bir sesle inledi. Sonraki haftalardaysa Mahmud Derviş’in bile öngöremeyeceği bir “ölüm ve reddediş” sahnesine dönüştü.² Üstelik pek azımız, bu patlamanın ilerleyen günlerde alacağı boyutu tahmin edebilirdi.

Değişimin hızı korkunçtu; iki milyondan fazla insanın kaderi, askerî kuşatmayla kitlesel katliam arasında sıkışmıştı. Sınırın kuzeyinde patlak veren korkunç saldırılar; yaklaşık bin iki yüz İsrailinin hayatına mal olmuştu. İsrail topraklarına yönelik bu büyük saldırıyla birlikte bölgedeki krizde yeni bir dönem başlamıştı. İsrail’de “Kara Cumartesi” olarak anılan 7 Ekim’den sonra Gazze’ye yönelik büyük bir öfke seli başladı ve ardından gelen soykırım sarmalı içinde Gazze’nin kaderini sonsuza dek değiştirdi.³

Yıkımın boyutu da askerî şiddetin ciddiyeti kadar muazzamdı. Gazze’ye ayırım gözetmeksizin yağan İsrail bombaları, kenti yerle bir ederken ölü sayısı da hızla artıyordu. Saldırıların ölçüsüzlüğü, dünyanın en yoğun nüfuslu üçüncü yerleşim yeri olan Gazze’deki nüfus yoğunluğuyla birleşince, sınırsız bir katliam ve akıl almaz bir yıkıma yol açtı. 7 Ekim’den sonra İsrail toplumundaki kontrolden çıkmış militarizmin ve toplumsal intikam arzusunun “ortak öfkesi” ile mümkün kılınan etnik temizlik projesi hız kazandı.⁴ Ardından gelen dehşet, artık Gazze’yi yerle bir edip tüm sakinlerini cezalandırmaya “tam yetkili” olan Benjamin Netanyahu liderliğindeki hükûmet tarafından işlenen savaş suçlarıydı. Kolektif cezalandırma hedefleri, televizyon ve sosyal medyada tüm dünyanın gözleri önünde sergilendi. Görülmemiş bir öfkenin kesintisiz bir soykırıma dönüşeceği daha ilk başta açıkça işaret ediliyordu.

Kitlesel katliamlar, yerinden edilmeler, kuşatma ve açlık bir an bile durmadı. Günler haftalara, haftalar aylara karıştı. Etnik temizliğin, 7 Ekim’den önceki yavaş ilerleyişi; sağcı hükûmetin askerî kontrolü genişletme projesinin birkaç gün içinde gerçekleştirilmesiyle baş döndürücü bir ivme kazandı. Böylece Gazze’yi Filistinli nüfusdan temizleme vizyonu artık yakın bir hedef hâline

geldi. Kuşatmanın ilk günü, bir süre dinmeyecek olan acımasız bombardımanın, yani yaklaşan şiddetin habercisiydi. Batı medyası, Netanyahu'nun saldırganlığını kolaylaştıran taraflı yayınlar yaparak, orantısız ve kontrolden çıkmış bu saldırıyı meşrulaştırmak amacıyla tüm Gazze'yi terör sempatisanı ve Hamas mensubu olarak tanımladı. Çocuklar masum değil, canlı kalkandı ve Gazze Şeridi'nin sıradan sakinleri ölüm sonrası ikincil kayıp olarak kabul ediliyordu.

Tepelerine durmaksızın bomba yağan masum insanların hepsi canavarlaştırıldı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ana akım medya kuruluşlarının sürdürdüğü propagandayı irdeleyince Malcolm X'in şu sözleri çınladı kulağımda: "Eğer dikkatli olmazsanız gazeteler mazlumlardan nefret etmenizi, zalimleriye sevmenizi sağlar."

Bu sözlerin mevcut durumla ne kadar örtüştüğünü fark ettikten sonra ilk bombardımanların bıraktığı bir enkazı gösteren görselle Malcolm X'in bu sözlerinin olduğunu, o anı ve yeri ölümsüzleştiren bir *Instagram* gönderisi paylaştım.⁵ Ve bu gönderi anında viral oldu. Lübnan İç Savaşı'nın bir çocuğu ve 11 Eylül sonrası Teröre Karşı Savaş'ın şekillendirdiği bir akademisyen olarak, başımıza nelerin geleceğini biliyordum. Daha da korkuncu, Gazze'deki ve bölgedeki arkadaşlarımı saran o felç edici korku sarmalını hissediyordum. Ancak savaş dehşetinin Gazze Şeridi'nin sınırlarının ötesine yayılma tehdidi ortadayken, Gazze halkının başına gelecek yıkımı, hava saldırılarının ve ölümcül askerî teknolojilerin hedef aldığı masumların karşılaştıklarını hayal dahi edemiyordum.

Dünyadaki milyarlarca insan gibi, Gazze'de bombaların yağdığı yerin çok uzağında olsam da bu soykırıma şahit olmak dünyamı altüst etti. Basın ve sosyal medyada gördüğüm yıkılmış sokakların

ve meydanların gri panoramaları, savaş yorgunu Beyrut'un paramparça olmuş manzaralarına dair çocukluk anılarımı canlandırdı.

Bu soykırıma maruz kalanların yüzleri benim için çok tanıdıktı, elimden ne gelirse eyleme geçmem gerektiğini hissettim. Günler geçtikçe arkadaşlarım ve aile üyelerim de öldürülmeye başladı. Yüz yüze veya internet üzerinden tanıştığım arkadaşlarımla uzun süre iletişim kuramadım ve daha sonra onlar, hızla artan ölü sayısına eklenen “kayıplar” arasında sayıldılar. Soykırımın enkazından yükselen yeni gazeteci sesleri, aile üyelerinin katledildiği topraklardan bu hikâyeyi anlatmaya başladı. Dünya, dijital ekranlar ve askerî kuşatmalar arasında, bir soykırımın benzeri görülmemiş bir netlik ve canlılıkta gözler önüne serilmesine tanıklık etti. Katılımcılar savunuculuğa, taraflar eyleme seferber olurken, bu durum bizleri de içine çekti.

Bir yazar olarak, akıl sağlığımı ve huzurumu kelimelerle koruyabildim. Sosyal medya platformlarında önemli olaylara dair sürekli ve anlık analizler paylaşıyor, sahadaki kişilerin sesini duyuran gönderiler hazırlıyor ve onlara rehberlik etmeye çalışarak bir hukukçu olarak yönlendirmelerde bulunuyordum. Makaleler, dersler, röportajlar ve blog yazıları aracılığıyla, yaşanmakta olan acımazlığı anlamlandırmak, gözlerimin önünde -hepimizin gözleri önünde- gelişen soykırımın absürt gerçekliğini didiklemek için aklımlı sakın tutmaya çalıştım. Teknik ve hukuki bir terim olan soykırım kelimesinin kendisi dahi, İsrail kuşatmasının savunucuları ve benzer görüşlere sahip olanlar iddianamenin uygulanabilirliğini reddettikçe bir tartışma ve hatta ihtilaf konusu hâline geldi.⁶

Artan ölü sayısı, korkunç kıyım sahneleri, felaket boyutundaki kılığın yükselişi, uzuvlarını kaybetmiş çocuklar ve bu dehşeti durdurmaya yönelik cansız girişimler, dünyanın zaten bildiği şeyleri doğruladı. Netanyahu, Itamar Ben-Gvir, Bezalel Smotrich ve diğer İsraili liderlerin sözleri soykırım niyetini açığa vuruyordu. Gazze’de gelişen soykırım eylemleri sosyal medyada paylaşılarak geleneksel medyanın gizlemeye çalıştığı şeyleri küresel izleyicilere aktarıyordu.

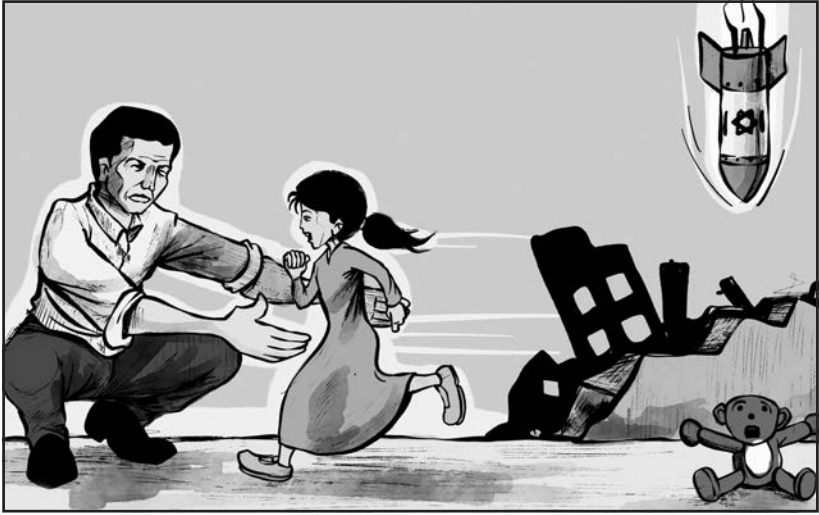
Gece gündüz demeden hem ilkesel bir yükümlülüğün hem de varoluşsal bir ihtiyaçtan dolayı yazdım, paylaştım, tepkimi gösterdim ve konuştum. Gazze artık sessiz değildi, bu yüzden biz de olamazdık.

Ancak hiçbirisi yeterli değildi, hiçbir zaman yeterli hissettirmedi. Ne kadar yazıp konuşsam da Gazze’den gelen soykırım görüntüleri ve hikâyeleri her şeyi yetersiz, yüzeysel ve eksik hissettiriyordu. Gazze’ye hiç gitmedim ancak sürekli etkileşimde olduğum sahadaki insanlar, birincil tanıklıklarıyla dehşet karelerini ulaştırıyorlardı.

Bu durum bir yandan elimden geleni yapmam için motivasyon kaynağı olurken öte yandan ağır bir bitkinlik ve vazgeçmişlik hissi yaratıyordu. O potanın içinde, üzerimden atamadığım bir felaketin *Madde 22*'sinde sıkışıp kalmıştım. Ve tüm çabalarımın rağmen kendimi buradan kurtaramıyordum.

Ama kelimeler arınma getirdi. Anlık hissiyatı, sürekli derinleşen bir analizle ve cümlelerin yapısıyla birleştiren yazılı söz, düzen namına ne varsa yitirmiş bir dünyaya bir düzen görüntüsü getirdi. Yaptığım şeyin, yazdıklarımın bir etkisi olacağı, bir şeyleri değiştirebileceği inancının yarattığı o geçici sığınaklarda kendimi kaybederken, yazmak bana teselli oldu. Bu yüzden, onu inkâr etme, hiçe sayma ve nihayetinde gömme yönündeki tekrarlanan komploya rağmen unutulmayacağına dair kararlılığımın, silinmesi mümkün olmayan bir insanlık felaketinin hafızasını yaşatmak amacıyla bu soykırımın her gününü yazdım. Bir akademisyen olarak, emperyal tarihin o ağır aksak ilerleyen düzenini çok iyi biliyordum ve kalemini onun bu yürüyüşüne karşı isyankârca kaldırdım. Gazze'deki insanlıktan çıkarmanın boyutuna ve Netanyahu rejiminin ulaştığı yok etme ölçeğine rağmen bu felaket, tarihten silinemezdi ve kötülerini aklayıp kurbanları hem katliam alanlarında hem de 'onun-tarihi'nin sayfalarında iki kez öldüren Batılı ve beyaz üstünlükçü metinlerin enkazı altına gömülmeyecekti. Günler ilerledikçe ve soykırım görüntüleri daha da kasvetli bir hâl aldıkça, benzer insanlık felaketleriyle karşılaşmış entelektüel öncülerimin sözlerinde güç buldum. Bir hukuk profesörü ve akademisyen olarak konumumun bir yükümlülük getirdiğini fark ettim. Hukuk ve diğer disiplinlerdeki akademisyen meslektaşlarımın sessizliği karşısında daha da ağırlaşan bir sorumluluk. Gazze hakkında konuşmanın getirdiği

riskler onları sustururken, bir soykırma göz yummanın getirileri de beni, kendi çıkarlarıma aykırı bir şekilde, uyanık, öfkeli ve gür sesli tutuyordu. Tanık olduklarım, distopik görüntüleri ve soykırım kanıtlarını durmaksızın taramanın dünyayı eyleme geçirdiği dijital platformlarda bir soykırım belgescisi olarak aktif kalmaya itti beni.

Gazze, Netanyahu'nun insafına kalmıştı. Bu durumu, Gazze Şeridi'nin İsrail'e olan çok boyutlu bağımlılığı, ya da Marc Lamont Hill ve Michael Plitnick'in 1978 Camp David Anlaşmaları'ndan doğan "fiziksel gettolaşma" olarak adlandırdığı şey kolaylaştırmıştı. *Except for Palestine* (Filistin Hariç) adlı eserlerinde Hill ve Plitnick şu tespitte bulunur: "Kuşatılmışlığının bir sonucu olarak Gazze, temel konularda İsrail'e çarpıcı bir biçimde daha bağımlı hâle geldi. Elektrik, su ve ticaret gibi tüm altyapısı artık İsrail'e kopmaz bir şekilde bağımlıydı ve Gazze halkının herhangi bir alternatif geliştir-

mesinin imkânı yoktu.”⁷ Bu durum, Netanyahu’nun Gazze’ye giden su boru hatlarını kesmesi, askerî hedefler doğrultusunda enerji ve elektriği sekteye uğratması ve milyonları aç bırakmak için ablukalar kurmasıyla, soykırım sırasında çarpıcı ve ayıltıcı bir şekilde gözler önüne serildi. Bu, ayıltıcı bir gerçeğe işaret ediyordu: Soykırım 8 Ekim’de başlamamıştı; altyapı ve gündem, o tarihten on yıllar önce sağlam bir şekilde yerli yerindeydi. O günden sonra yaşananlar ise bu sürecin hızlanmasıydı ve bu durum, nihayet dünyayı durdurup Gazze halkının çok uzun zamandır katlandığı dehşeti görmeye mecbur bıraktı.

Günler ve aylar boyunca, bu kitabı oluşturacak yazıları kaleme alırken, o mutlak dehşet sahnesi hiç durmadı. Yüzlerce cami yıkıldı; Gazze’deki her bir kolej ve üniversite bombalanarak hiçliğe gömüldü; hastaneler ve tüm tıbbi altyapı yeryüzünden silindi; insani yardım ekipleri hedef alındı ve ana yardım kuruluşu olan Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA), Gazze halkını bir deri bir kemik bırakmak için stratejik olarak şeytanlaştırıldı.⁸ Cinayetlerden, o durmak bilmeyen cinayetlerden bahsetmiyorum bile; Gazze Şeridi’nin topraklarından kopup gelerek ellerimizde sımsıkı tuttuğumuz o distopik ekranlara taşındı. Tüm gözler Gazze’nin üzerindeydi ve hepimiz onun yok edişine tanık olduk.

Asla eskisi gibi olmayacaktık. Feci şekilde tanınmaz hâle getirilmiş çocukların; ölü kızlarını beyaz kefenler içinde tutan yaşlı annelerin ve kayıp oğullarını bir daha asla bulamayacaklarını bilerek enkazı kazan histerik babaların zihinlerimize kazınan kasvetli görüntüleriyle bir soykırım tarafından sonsuza dek altüst edilmiştik. Bu dehşet verici ve yara açan görüntüler ve daha nice, bedenlerimize bağlı,

avuçlarımıza postmodern uzantılar gibi yapışmış yeni Orwellvari telesekranlardan gözlerimizin kapısından içimize işleyerek hafızalarımıza kazındı. 7 Ekim'den önce «Gazze halkı göz ardı edilemeyecek kadar kırılgan bir durumda yaşıyordu».⁹ Fakat sonrasında, bu kırılganlık ve tehlike sarmalı yeryüzünü bir cehenneme çevirdi. Bizzat aynı İsrail saldırılarına ve hava akınlarına sahne olan Lübnan İç Savaşı'nda yetişmiş bir çocuk olarak, sahadaki Gazzelilerle tüm kalbimle empati kurabiliyordum. Bir hukuk ve İslamofobi araştırmacısı olarak, ilkinin yokluğunun ve ikincisinin etkisinin İsraili Gazze'ye sınırsız şiddet uygulama yetkisiyle nasıl donatacağını çok iyi anlıyordum. Sesimi yükseltmekten daha fazlasını yapmalı, yazmalı ve doğrultmalıydım; bu faaliyetler, soykırımın genişleyen ateş çemberi içinde bana tıpatıp aynı geliyordu.

Kelimelerle “yazmak, doğrultmak ve isyan etmek”, o an sesini yükseltmekten ya da şimdiki zamanda emperyal güce karşı yazmaktan çok daha fazlasını kapsıyordu.¹⁰ Soykırıma karşı ses çıkarmak

sadece tepkisel olmamalı, aynı zamanda üretken de olmalıdır. Gazze’deki olayların anlatılarını, yaşadıkları anda yeniden yazmak, kendi başına bir “isyan” biçimiydi. Aslında bilgi üretimi, halkının ve her ten renginden veya inançtan ezilen halkların başına bela olan tarihin hegemonik çarpıtılmasına karşı koyan, kalıcı bir direniş ve isyan biçimidir. Soykırımın henüz ilk günlerinde anlamıştım ki, Gazze (ve ardından Lübnan) halkına yapabileceğim en önemli katkı, tarihi yaşandığı anda yazmaktı; bu sayede, hukukun üstünlüğünün seçici olarak uygulandığı bir dünyada onu arayan genç zihinlere ve muhalif seslere umut aşılayabilirdim.

Chinua Achebe’nin popülerleştirdiği Afrika atasözü, soykırımın gündelik olaylarını zihnime işlerken beni etkisi altına almış, beynimde tekrar tekrar yankılanıyordu. “Aslanların kendi tarihçileri olana dek, avın tarihi her zaman avcıyı yüceltecektir.”¹¹ Her şey dağlır gider ve Gazze’de, ardından Lübnan’da yaşanan çözülmenin boyutu, bu sözlere yeni bir distopik anlam katıyordu. Bu ulvi ünvan, doğasında var olan eylem çağrısına, tabandan bilgi üretimine yönelik yeni bir söz söyleme aciliyetini harekete geçirdi.¹² Fakat tarih, madunun prizmasından ve aslanların kaleminden yazıldığında, yeniden tahayyül etme, sonra yeniden inşa etme ve nihayetinde yeniden yaratma gücüne sahipti. Ve soykırımın gündelik sis perdesi ve varoluşsal labirenti içinde, çoğu zaman kendimi normal hissetmemi sağlayan tek şey yazmaktı. Hatta daha da ötesi, hissetmemi sağlayan kalıcı bir şeye dönüştü. Yeniden hissetmek, yaşamayı anlamlı kılan şeydi ve yazmak, soykırımın başlattığı nihilizmin yürüyüşüne karşı direnmek için ham bir duygu ortaya çıkardı.